

Стрычніца

Цягнік адыходзіў а восьмай гадзіне вечара. Сонца яшчэ толькі хілілася да заходу, і вакзал, як заўсёды ў летнюю пару, стракацеў людзьмі, машынамі, поўніўся шумам.

З дарожнай сумкай у руцэ Змітрок Дашкевіч стаяў на пероне ў чаканні цягніка. Месцы, дзе збіралася зашмат людзей, асабліва вакзалы, ён не любіў. Тым не менш патрэба была неадкладная.

Наведаць стрыечную сястру Змітрака Дашкевіча папрасіла цётка, якая даводзілася дзяўчыне маці. Два гады таму малодшая сястра Дашкевіча, якую звалі Ганна, з'ехала ў мегаполіс, адкуль ад яе цяпер прыходзілі лісты, альбо яна тэлефанавала — заўсёды днём і, запэўніўшы, што ў яе ўсё выдатна, хутка заканчвала размову. Калісьці Аня (а так яе звалі дома) скончыла харэаграфічнае вучылішча: выдатна спявала і танчыла і з часам вырашыла, як ён ведаў, што ў правінцыі яе нічога вартага не чакае — урэшце, большасць яе аднагодкаў таксама трывнілі Парыжкам, Берлінам, Нью-Ёркам, альбо, на худы канец, Москвой.

У кароткіх лістах дамоў Аня распавядала, што за мяжой яна вучыць музыцы і танцам таленавітых дзяцей і падлеткаў, а ў вольны час рыхтуеца паступаць у кансерваторыю.

Цётка, якую дніамі скіравалі ў анкалагічны дыспансер на абследаванне, не дачакаўшыся ніяк дачкі, што ўсё цягнула з адведзінамі, пайшла па дапамогу да пляменніка.

Слухаючы цётку, Зміцер Дашкевіч успамінаў стрыечніцу, якой яе ведаў два гады назад: танклявую, даўганогую дзяўчыну, рахманую, але разам з тым настойлівую і натурыстую.

— Чаго цябе цягне ў гэты вір? — спытаў ён тады сястру, калі яна ўжо збрала рэчы, каб праз які тыдзень спраўдзіць сваё, як ён лічыў, неабдуманае рашэнне. — Хіба ты не зусім разумееш, якія цяжкасці чакаюць маладую, адзінокую дзяўчыну ў гіганцкім і ўжо ад таго брудным ва ўсіх адносінах мегаполісе, у гэтай сучаснай Гаморы? Твой бацька рана памёр, а маці ўжо ў гадах і ніякай дапамогі ты, калі што, не дачакаешся.

Самому Зміцеру Дашкевічу было ўжо далёка за трыццаць. У дваццаць год ён вярнуўся дадому з Афганістана, дзе, служачы ў войску, браў удзел у баях, быў паранены ў плячо, неяк здолеў выжыць. З паўгода ён адчувальна, хоць і без асаблівай ахвоты, выпіваў, потым адразу кінуў, скончыў тэхнічны каледж, ажаніўся і ўладкаваўся працеваць у прыгарадным лясніцтве. Ён быў сярэдняга росту, з даволі гожым, па-мужчынску квадратным тварам і щёмным вожыкам кароткіх валасоў. Маўклівы, ён, быццам назаўсёды, палюбіў адзіноту. У вольны час альбо нешта чытаў, альбо рыбачыў на возеры, захапіўшы з сабою такога ж нешматслоўнага сямігадовага сына.

— Я хачу сама вырашаць за сябе, — адказала тады яму стрыечніца. — Буду творча працеваць, сустракацца з таленавітымі людзьмі, з багемай, а не з дзеравеншчынай, ад якой нясе півам з цыбуляй.

— Магчыма, так яно і адбудзецца, — павысіўшы голас, сказаў на гэта ён. — Але такое ў большасці здараецца толькі ў ідыёцкіх фільмах для дэбілаў. Ты не ведаеш, які гэта страшны горад. Ён поўны дзялкоў, крыміналнікаў, ну і, вядома, так званых «пакліканых» багемай. Але далёка не ўсім ім шчасціць трапіць у яе абдымкі. Наркаманы, дробныя п'янтосы, што жывуць, бясконца пазычаючы гро-

шы і лічаць сябе непрызнанымі геніямі, вычварэнцы, праста хлам...

— Можна падумаць, што ты ўсё гэта зведаў...

— Вядома, я не ўсё там бачыў, але мне хапіла для высноў і таго часу, калі я аднойчы з'ездзіў туды на заробкі.

Але дзяўчына толькі іранічна ўсміхнулася і сказала:

— Нават, калі і так. Я сама вырашыла, па якім шляху пакрочу. Можа, мне пашанцуе, а можа і не. Але ж вярнуцца сюды я заўсёды здолею. І тым больш жыць так, як жывеш ты.

Ён убачыў тады ў яе вачах лёгкі дамесак пагарды. Гэта была нібы пагарда буравесніка да хатняй птушкі, якая выбрала жыццё ў цішыні і спакоі. Дый хіба ён — хатняя птушка? Але ж ён не збраўся тлумачыць дзяўчыне, што жыццё занадта кароткае, што ён сам за які год-два пражыў яго столькі, колькі б ёй хапіла на трывцаць, і што галоўнае ў ім, жыцці, магчыма, толькі душэўны спакой.

Ён прамаўчаў — урэшце, маладосць спасцігае вопыт і веды не са слоў старэйшых, а наступаючы на асабісттыя граблі — толькі спытаў:

— У цябе ёсць там знаёмыя, сваякі, да каго можна звярнуцца на першы час? Ты прыглядзела сабе якую работу на пачатак?

— У Інтэрнэце я знайшла некалькі вакансій, — адказала стрыечніца Аня. — Я запісалася на субядаванні. Там лёгка знайсці месца ў гандлі, афіцыянткі, але я ўпэўнена, што ўладкуюся па сваім профілі. Да таго ж я веру ў добрых людзей. Як прыеду, зніму пакойчык у якім ведамасным інтэрнаце — для якіх медыкаў, рыбакоў. Звярнуся праста да каменданта.

— Магчыма, ты сапраўды вельмі таленавітая, — заўважыў ён тады не без іроніі, — але ж таленты павінны належыць сваёй краіне, там, дзе яны выспелі, а не збягаць у чужую. Чалавеку лепш трывмацца таго месца, дзе ён нарадзіўся.

— А што мяне тут чакае? — пачуў ён у адказ. — Ну, скончу педінстыут завочна, ну, уладкуюся ў школу, як маці. Ну і што? Вось я настаўніца, спальваю нервы на ўроках. Вось я замужам, нарадзіла дзіця. А вось муж пачынае выпіваць, а я хадзіць на працу ў сукенках з плямамі ад супу, потым таўсцею, выходжу на пенсію і... калі-небудзь ціха зајмуруваюся. Так жыць я не хачу.

— Ты ўсё-такі падумай, — прапанаваў ён больш па інерцыі. — Не раз, як кажуць, парайся з падушкай.

Вядома, скончылася тым, што стрыечніца аднойчы з'ехала.

* * *

Лежачы без сну ў вагоне, Змітрок Дашкевіч раптам падумаў пра тое, што ці часам не зайдросціць ён цяпер стрыечніцы Ані? Ён бы таксама мог жаць дзе-небудзь у вялікім горадзе, узбіцца на грошы, ездіць на іншамарцы, наведваць казіно, мяняць палюбоўніц. Але дзеля гэтага, як ён разумеў, трэба было пераступіць нешта занадта чалавечае, што яшчэ заставалася ў глыбіні яго душы. Дый ці тое галоўнае? Урэшце, які ў яго талент? Ніякага. Тут сястра, пэўна, мела рацыю. Пад аднастайнае перастукванне колаў ён урэшце заснуў.

* * *

Раніцай разам з пасажырамі ён выйшаў з вагона і марудна рушыў да выходу, пільна ўгляджаючыся ў сустракаючых.

Аня была сярод іх. Ён не адразу пазнаў стрыечную сястру, якую не бачыў ужо больш як два гады і памятаў стройнай і па-свойму абаяльнай дзяўчы-

най. У доўгай квятастай спадніцы і блакітнай ка-
шулі, яна тым не менш выглядала неяк нязвыклá.
Зміцер Дашкевіч, па-свойску абдымаючы яе, мель-
гам адзначыў, што яна састарэла з твару, а з роту ў
яе пахла тытунём. Раней яна не паліла. Назіральны,
ён, адхіліўшыся, зноў углядзеўся ёй ў твар і ўбачыў
ледзь прыкметны і ўмелая замаскіраваны грымам,
прыпудраны сіняк. Устрывожаны, ён, падумаўшы,
усё-такі адклаў свае пытанні на потым.

Яны доўга, з перасадкамі, дабіраліся ў метро,
а потым ехалі на аўтобусе. Па дарозе стрыечніца
пыталася пра маці, пра некоторых сваіх сябровак
і знаёмых, якія засталіся ў іх правінцыйным га-
радку, і ён сціпла адказваў на яе пытанні, адзна-
чыўшы, што ў маці, магчыма, знайшлі небяспеч-
ную хваробу і, натуральна тое, што яна хоча паба-
чыць дачку.

Больш пра гэта яны не гаварылі, бо выйшлі на
адным з прыпынкаў на ўскраіне горада. Было ўжо
даволі спякотна, асфальт выпраменъваў цяпло, сон-
ца, у тонкім вэлюме смогу, вісела ў амаль бязвоблач-
ным небе. Людзі мітусіліся вакол іх, спяшаючыся
па сваіх справах.

— Мы дзеесьці ля твайго дома і пойдзем а сразу
проста да цябе? — спытаў Зміцер Дашкевіч сястру.

— Не зусім так. Я зняла для цябе нумар у гас-
цініцы. Яна тут непадалёку.

— А дзе ты жывеш?

— Я жыву ў сям'і, дзе шмат дзяцей, якіх я і вучу.
Іх дом у двух кварталах адсюль.

Нумар у гасцініцы аказаўся не больш як дзесяць
квадратных метраў. Стаялі вяшак, ложак і тумбач-
ка, як у бальнічным пакоі. Туалет знаходзіўся ў
канцы калідора. Сцены кабіны ў ім былі спісаныя
непрыстойнасцямі. З вакна пакоя была бачная сця-
на дома насупраць.

— Вечарам я вызвалюся, — сказала стрыечні-
ца, — і мы пасядзім у кафэ, паговорым аб усім
больш падрабязна. Ты ж не надоўга?

— Не ведаю, — няўпэўнена адказаў Зміцер Дашкевіч. Штосьці няўлоўнае, неасэнсаванае занепакойла яго.

Сястра развіталася і мусіла пайсці, забраўшы сёстое з прадуктаў, што ён прывёз ёй з сабой.

— Можа, цябе праводзіць? — спытаўся ён.

— Не. Адпачні, бо, пэўна, ж здарожыўся.

Як стрыечніца выйшла, ён скінуў вятроўку, надзеў на галаву бейсболку, замкнуў нумар і, не губляючы дзяўчыну з віду, асцярожна рушыў следам. Калі б нават яна і азірнулася, то наўрад бы здалёк пазнала яго. Але сястра Аня, не азіраючыся кроцыла наперад. Неўзабаве яна збочыла ў завулак, потым у другі і падышла да невялікага двухпавярховага дома за металічнай агароджай. Ля дома былі прыпаркаваныя некалькі легкавых машын, амаль усе іншамаркі. Брамка, што вяла за агароджу, была расчыненая і ў яе заходзілі і выходзілі жукаватыя цёмнавалосыя людзі. Машыны зредку ад'язджалі, а на іх месца праз нейкі час пад'язджалі новыя.

Стрыечніца Аня прайшла ў падворак дома, дзе была сустрэтая незадаволенымі воклікамі і адразу знікла ва ўваходных дзвярах.

Зміцер Дашкевіч пастаяў нейкі час наводдаль, пахмурна назіраючы за падазроным домам і яго жыхарамі. Ён яшчэ раз убачыў стрыечніцу, якая выйшла вонкі з гадавальным дзіщем на руках, а потым зноў знікла. Тады ён павярнуўся і рушыў назад у гасцініцу.

У сваім нумары Змітрок Дашкевіч лёг на ложак і доўга ляжаў, абдумваючы пабачанае, а потым нечакана заснуў.

Ён прачнуўся, калі сонца ўжо пачынала хіліцца да заходу і зірнуў на гадзіннік. Гэта быў каштоўны трафейны «ролекс», які ён калісьці, дваццаць гадоў таму, зняў з забітага маджахеда і па «дэмбелі» здолеў без прыгод давезці дадому. Да сустрэчы з сястрой заставалася паўгадзіны.

Кафэ было поўнае наведвальнікаў. За столікамі нетаропка паглыналі спіртное безгустоўна апранутыя дзяўчата і юнакі з тварамі, іншымі з якіх, пэўна, зацікавіўся б Ламброза. Былі сярод іх і старэйшыя па ўзросце, яўна падобныя на звычайных гарадскіх наркаманаў, а жанчыны — на шлюх. Там-сям адкрыта палілі цыгарэты, чулася разняволеная п'янаватая гаворка. «Хіба варта было ехаць амаль за тысячу кіламетраў, каб пабачыць усё гэта тупое і агрэсіўнае ўбоства», — падумаў ён, хацеў спытаць пра тое сваю стрыечніцу, але стрымаўся.

Аня сядзела за столікам насупраць яго і паглынала салат. Яна была апранута па-ранейшаму. Прынеслі бутэльку чырвонага сухога віна і ён замовіў па біфштэксе. Ежа, асабліва яе якасць, прымушала чакаць лепшага, але ён змаўчаў, бо, вядома, не гэта было цяпер галоўнае.

— Паслухай, — пачаў ён. — табе варта паехаць дамоў.

— Ты хочаш сказаць, пабачыць маці? — удақладніла стрыечніца Аня.

— Паехаць назусім. Вярнуцца разам са мной, — жорстка падвынікаваў ён. — І нам трэба зрабіць гэта неадкладна. Заўтра.

— Чаму так раптоўна?

— Таму што ты нікуды не паступіла, на табе старая сукенка і ў цябе падмалоджаны твар.

Аня сціснула зубы.

— Я павалілася, як танчыла.

— У каго ты спынілася?

— У заможных людзей. Я даглядаю іх дзяцей.

— Наколькі я здагадваюся, да таго ж анікіх прапаноў з «Масфільма» табе не паступіла і ты не выйшла замуж за вядомага музыку ці спевака. Нават за звычайнага багатага адваката, які б павёз цябе ў гэты спякотны час у Еўпаторыю.

— У мяне яшчэ наперадзе жыццё, і я не думаю, што там, на радзіме, мне будзе лепш.

— Жыццё кароткае, а людзі часта хутка апускаюцца, нават не заўважаючы гэта.

Яна нервова запаліла цыгарэту. Было бачна, што гутарка нядобра стаміла яе, і яна ледзь стрымліваецца.

— Ну і няхай, — з выклікам адказала яна. — Гарбаціца, як ты, і чакаць нішчымнай пенсіі?

— Можна заўсёды знайсці якое захапленне, калі ты чагосыці варты, — заўважыў ён больш ціхамірна.

— Ну а ты чагосыці варты? Чаго? — укалола стрыечніца ўжо даволі злосна і чыста па-жаночы.

— Я прыехаў сюды не за тым, каб высвятляць гэта ці спрачацца з табой, а каб вярнуць цябе дадому. Дома лепш, чым на чужыне. Мне гэта добра вядома.

Аня зацята маўчала.

— Я хачу пагаварыць з людзьмі, у якіх ты пра жываеш і працуеш, выхоўваючы іх дзяцей, — сказаў ён. — Хто яны?

— Ды якая табе розніца?

— Ты мне не чужая, і вось цяпер, прыкладам, я адказны за цябе. Хочаш ты гэтага ці не.

— Як я, на тваю думку, вярнуся дадому? З мяне пачнуць кпіць, скажуць, што я ні на што не вартая. Што я няздара.

— Тым не менш ты павінна вярнуцца назад, выйсці замуж і нараджаць дзяцей. Азірніся вакол сябе хоць бы ў гэтым кафэ. Што тут добрага? Хіба не агідныя табе людзі, якія віруюць за столікамі? А насмактаўшыся, як камары, пачнуць рабіць адзін аднаму гадасці?

— Ну не ўсе ж кафэ такія. Не ўсе людзі агідныя.

Яны нейкі час маўчалі, пакуль іх бакалы з віном апусцелі, а ежа знікла.

— Урэшце, не хачу з табой сварыцца, — падводзячы вынік, сказаў Змітрок Дашкевіч і паклікаў афіцыянтку, каб расплаціцца.

Яны выйшлі з кафэ і апынуліся на ходніках, ад якіх зыходзіла задушлівая гаачыня. Над горадам, над даляглядам яшчэ вісела сонца. Было спякотна.

— Раю табе падумаць пра наш ад’езд да заўтрашняга дня, — прапанаваў Змірок Дашкевіч стрыечніцы. — А пакуль я цябе праводжу да твайго жытла і, калі ты не супраць, пазнаёмлюся з тваімі, так бы мовіць, працадаўцамі. Да вечара яшчэ шмат часу.

Ён адразу адчуў, як наструнілася Аня.

— Я дайду сама, — рашуча адхіліла яна яго прапанову. І... абяцаю табе падумаць, а заўтра дам адказ. Дарэчы, ты не запамятаваў, у якім баку твая гасцініца?

* * *

Як і перад гэтым, Зміцер Дашкевіч, крыху счакаўшы, асцярожна, хаваючыся за прахожымі, пакроцыў за сястрой. Але ёй, пэўна, аніяк не прыходзіла ў галаву, што за ёй могуць сачыць. Падумаўшы пра гэта, ён адчуў пэўную няёмкасць. «І ўсё-такі, — падсумаваў ён, — я прыехаў сюды здалёк, каб даведацца пра ўсё і выканаць свой сваяцкі абавязак, нягледзячы ні на якія маральныя адхіленні. Хіба што так яно і павінна быць».

Стрыечніца Аня спяшалаася. Вуліца, па якой яна крочыла, была ўсё тая ж: з урослымі з бакоў у асфальт пяціпавярховымі, неахайнымі прыватнымі крамкамі, пэўна, адчыненымі ў апошні пасляперабудовачны час, ды старымі, магчыма, пасляваеннымі будынкамі: двух і чатырохпавярховымі. Некаторыя з іх былі абнесеныя агароджай. Менавіта да аднаго з іх, які ён ужо пазнаў, ішла Аня.

Ён пабачыў, як стрыечная сястра знікла ў доме і задумаўся пра тое, што яму рабіць далей. Неасэнсаваныя падазрэнні не пакідалі яго. Што гэта за дом? Хто там жыве, працуе і якой дзеянасцю займа-

ецца? Чаму па двое, па троє маладых людзей прыпаркаваўшы свае іншамаркі, знікаюць за дзвярыма, прычым некаторыя з іх, як ён заўважыў, на падпітку?

Змітрок Дашкевіч прайшоў крыху далей — па другім баку вуліцы і спыніўся перад адным з пад'ездаў пяціпавярховай «хрушчоўкі». Ён чакаў нядоўга. З пад'езда нетаропка выйшла жанчына яўна пенсійнага ўзросту, з пекінесам на ланцужку. Сабака аж заходзіўся ад жадання кудысьці бегчы. На галаве жанчыны быў капялюшык ад сонца, а на вачах цёмныя акуляры.

— Паслухайце, — адразу спытаў яе Змітрок Дашкевіч. — Вы не падкажаце, што знаходзіцца ў тым доме? — І ён кіўнуў у бок двухпавярховага будынка, за агароджай якога знікла Аня.

На вуснах жанчыны з'явілася нета накшталт саркастычнай усмешкі.

— А вы хіба не ведаецце? Масажны салон.

— А канкрэтна? Па-моіму, вы нешта не дагаворваеце. Скажу вам праўду: мая сястра кажа, што ўладковалася сюды на працу — вучыць дзяцей. Я прыйшоў даведацца. Тут нешта не тое.

— А вы б спыталі ў яе, што там за праца, — у голасе жанчыны адчувалася ўжо і жаданне пазласловіць. Вы аповесць Купрына «Яма» чыталі? Ну, дык вось тут такая ж самая яма. Не будзьце наіўным.

Сабака ўжо цягнуў жанчыну прэч. Змітрок Дашкевіч машынальна падзякаў і... скіраваў назад, да дома.

Ён ужо не раздумваў, што яму рабіць. Але спачатку трэба было ўпэўніцца на свае вочы, чаму стрыечніца менавіта тут і прымаць нейкае рашэнне.

Разняволеным крокам ён мінуў брамку, прайшоў па асфальтавай дарожцы і націснуў ручку дзвярэй.

Коратка стрыжаны мацак, які сядзеў у холе і размаўляў па радыётэлефоне, слізнуў па ім вачыма і запаволена падняўся насустрach.

- Вы who такі? У нас па запісе.
- Кліент, — знарок туманна адказаў Змітрок Дашкевіч.
- Нешта я вас не памятаю.
- За «вертухая» тут? — наблізіў яго да канкрэтыкі Змітрок Дашкевіч і дадаў: — Я прайду.
- Вам да каго? — крыху пацішэў мацак.
- Да Ані.
- Якой? Тут у нас іх некалькі.
- Да «бульбашкі».
- А-а, у яе ж быццам сёння вольны дзень.
- Дамова ў нас. Ды што ты парышся, братан? — перайшоў на «ты» Змітрок Дашкевіч. — Каго прэсуеш?
- Ну, згода, знялі тэму. Праходзь, — мацак, у якога якраз засігналіў мабільнік, вярнуўся ў крэсла.

Змітрок Дашкевіч адразу ўзняўся на другі паверх і апынуўся ў доўгім калідоры, па баках якога месціліся пакоі з нумарамі на дзвярах, і раз-пораз узікалі чыесъці нетаропкія постаці. Нейкая ўскудлачаная дзяўчына ў шортах на яго пытанне тыцнула пальцам у адны з дзвярэй.

— Тут.

Стрыечніца Аня сядзела ў крэсле за невялічкім столікам, на якім стаяла напаўпустая бутэлька віна і пара пласціковых аднаразовых талерак. Побач з ёй, але на канапе ўладкавалася фарбаваная пад ружовы колер дзяўчына з лялечным тварыкам. Абедзве палілі цыгарэты.

Пабачыўши брата, стрыечніца быццам і не здзівілася.

— Усё-такі высачыў, — сказала яна, крыва ўсміхнуўшыся. — Ну, давай, гавары!

— Я пайду, — адразу спахапілася яе суразмоўніца і, не марудзячы, выйшла.

— Збірайся, — сказаў Змітрок Дашкевіч сястры. — Я не хачу ведаць, чым ты тут займаешся, але мы адсюль ад'язджаем. І лепш нават зараз. Пой-

дзееш у гасцініцу, дзе я спыніўся, і пабудзеш там,
пакуль я прывязу білеты на цягнік.

— Я не паеду.

— Гэта яшчэ чаму? — спытаў ён і прысেў на канапу, дзе дагэтуль сядзела ружовая дзяўчына.

— У асноўным — ты ведаеш.

— Я ўжо ведаю, што ты ў яме. Трэба выбірацца.
Я выклікаю таксі.

— Пакінь мяне ў спакоі. Я сама адказваю за сябе.

— Твая маці захварэла. Што я ёй скажу?

Стрыечніца тыцнула цыгарэту ў сподак.

— Скажы, што ў мяне ўсё добра. Я прыеду. Пасля.

— Хто тут у цябе, да слова, крышуе? Я хачу з ім пагаварыць. Я бачыў тут людзей, якіх на выгляд не назваў бы славянамі, як бы не захацеў. Ты разумееш, што такія людзі спачатку завабліваюць, а потым апускаюць з нечалавечай жорсткасцю? Хіба ты не чула, што беспрытульным дзецям яны выламваюць рукі і ногі, калечаць старых, адбіраюць у іх дакументы, а потым саджаюць на асфальт жабракамі?

— Змоўкні! — стрыечніца раптам затрэслася ў плачы.

— Дзе твае дакументы? Пашпарт пры табе?

— Не. Забралі.

— Ідыётка! Пра што ты думала, калі даверылася ім?

Раптам слабая надзея абудзілася ў ім.

— Скажы, можа ты і праўда толькі мамчыш чыёсьці дзіця? Я бачыў у цябе на руках...

— Справа ў тым, што гэта маё дзіця, — праз паўзу выцінула прызнанне стрыечніца.

— Ад каго яно?

— Табе якая справа?

— Ну добра. Забяром і дзіця. Збірайся.

— Не.

— Можа ты ўсё-такі раскажаш, як сюды трапіла?

— Другім разам.

— Што ж, тады я сам разбяруся.

— Не хадзі! — паспела азывацца Аня, але ён ужо выскачыў у калідор.

Двое жукаватых качкоў якраз ішлі яму насустрач.

— Гэй, пацаны, — звярнуўся да іх Змітрок Дашкеўіч. — Хто тут у вас хату трymае?

Жукаватыя пераглянуліся.

— Навошта табе?

— Значыць, хачу пазнаёміцца. Справа ёсць.

Утраіх яны спусціліся на першы паверх. Пахло-паўшы на ўсялякі выпадак яго па кішэнях — як ён здагадаўся, на наяўнасць ствала — жукаватыя завялі яго ў бакавы пакой.

За сталом з ноўтбукам і некалькімі тэлефонамі сядзеў усходняга тыпу каржаекаваты, без аніводнага валаска на галаве, жаўтаскуры мужчына сярэдніх гадоў, амаль карлік, толькі шыракаплечы, з масіўным залатым ланцугом на шыі. Напаўвар'яцкія чорныя вочы яго ўтаропіліся на тых, хто ўвайшоў.

— Гэту хату вы трymаеце? — спытаў яго Змітрок Дашкеўіч.

— Хто гэта? Мент? — звярнуўся да качкоў карлік. — Што яму трэба?

— Базар у яго...

— Давай па справе і ў трох словах: што хочаш?

— Я не мент. Сястру маю, Аню-«бульбашку» адпусціце з богам, — сказаў Змітрок Дашкеўіч. — Па-шпарт вярніце, і зараз.

— А-а, вось яно што. Прэд'ява, значыць? А ты з «бульбашкі» прыбыў? Ат я радуюся... А ў вас там, як я чую, не людзі жывуць, а лахі. — (ён зрабіў напіск на апошні склад.) — Гэта праўда?

— Сястру — адпусціце...

— А мы яе сюды звалі? Вось, няхай табе мае гракі скажуць. У нас — масажны салон. Яна, так бы мовіць, прафесію засвоіла. І — не малалетка. Яна, што — цябе сюды паслала? Па пашпарт?

— Усё гэта — вада. Давайце па справе.

— Ну, ты мне ўвесь кайф абламаў. Мо цябе ў карты прайграць? — весяліўся карлік. — Дык ты не парся, усё устаканіцца, ха-ха!

Качкі лісліва захіхікалі.

— Аньку сюды! Хутка! — раптам сагнаў усмешку з твару карлік.

Прывязлі стрыечніцу Аню. У вачах яе з'явіўся страх, і Змітрок Дашкевіч зразумеў, што дабром усё гэта не скончыцца.

— Значыць, ты, Аня, пашпарт хочаш і зліняць намылілася? Так?

Стрыечніца маўчала.

— А колькі бабла ты нам павінна — ты ведаеш? Можа, падлічыць?

Стрыечніца Аня раптам затрэслася ў плачы.

— Вы з бабай пра жыццё не вырашайце, — скажаў Змітрок Дашкевіч. — Я за ўсё адкажу.

— Аня, выйдзі.

Стрыечніца выйшла.

— Дваццаць штук. Гатоўкай, — скажаў карлік. — Думай хутчэй.

— Што ж, я пакуль пайду. Паговорым у іншым месцы.

— Вы чулі? — спытаў карлік, — які мутняк вярзе гэты тормаз? Ён жа мне пагражае! Ён з'ехаў з разбы, не інакш. Ды навучыце яго жыць, ха-ха.. Праводзьце адпаведна!

Быццам гэтага чакалі, «качкі» накінуліся на яго і, схапіўшы за рукі, пацягнулі вонкі. У холе да іх далучыўся і «вертухай». Білі ўтраіх ужо на ходніках, потым на асфальце.

* * *

Ачуняўшы, ён з трэцяга разу спыніў таксі. Таксіст неахвотна і падазронна аглядзеў яго, але грошы наперад узяў і адразу палагоднеў.

— У бліжэйшы ламбард, — папрасіў яго Змітрок Дашкевіч.

У ламбардзе яго ветліва сустрэў малады чалавек з прылізаным праборам на яйкападобнай галаве.

Змітрок Дашкевіч зняў з рукі гадзіннік і паклаў на стойку.

— Можна дамовіцца без афармлення, — сказаў ён. — Я наўрад ці сюды вярнуся.

Малады чалавек пачаў старанна вывучаць гадзіннік, паклікаў яшчэ аднаго — пэўна, больш упльывовага дзялка.

— У вас нешта дрэннае з тварам, — заўважыў той. — Урэшце, гэта ваша проблема, хоць мы можам прапанаваць вам асвяжыцца. Вы з кімсьці пасварыліся?

— Я спяшаюся, — сказаў Змітрок Дашкевіч. — Давайце па сутнасці. Я пропаную вам «ролекс» за палавіну кошту.

— «Штуку» гатоўкай.

— Паўтары. Вы ведаецце лепш за мяне, што гадзіннік каштуе ў дзесяць разоў больш. Інакш я паду ў іншае месца.

Яны пераглянуліся.

— Згода. Няхай па-вашаму.

Змітрок Дашкевіч забраў грошы і выйшаў вонкі. Таксіст чакаў яго як і абяцаў.

— А зараз, — сказаў яму Змітрок Дашкевіч, — паедзем у бліжэйшую краму, дзе гандлююць зброяй. Дзеці, бач ты, цікавяцца пнеўматыкай.

Крама знайшлася хутка. У гэты час там было адносна пуста. Прадавец, малады мужчына бандыцкага выгляду, не выказаў аніякага здзіўлення, пабачыўшы нецярплівага наведвальніка са свежым крывападцёкам на твары.

— Чым цікавіцесь? — спытаў ён. — У нас, дарэчы, шырокі выбар. Усё, так бы мовіць, для са-маабароны: пнеўматычныя і газавыя вінтоўкі, карабіны, пісталеты, рэвалверы. Ёсьць проста пугачы, камуфляж. Ад сапраўднай зброі не адрозніш.

— Мне натура трэба, — сказаў Змітрок Дашкевіч. — Я заплачу, як належыць.

— Ну, не кісла, — усміхнуўся прадавец, але быццам і не здзівіўся. — Вы, гэта, не заходзьце з поўначы. Вы хто? Мент?

— А што — падобны?

— Ды не вельмі. Бачу, што не мясцовы. Акцэнт. Але цяпер нікому нельга давяраць. Жыццё такое.

— Рызыка аплочваеца ўдвая.

Запанавала кароткая паўза.

— Што трэба? — раптам, панізіўшы голас, спытаў прадавец. — Коратка. У выглядзе намёку. А я можа зразумею, а можа і не.

— Калісьці з «макарам» сябрукаваў, — сказаў Змітрок Дашкевіч.

— Дзве «штукі».

— Згода. І запасную абойму ў дадатак.

У падсобцы ён атрымаў пісталет, аглядзеў яго, праверыў і адлічыў грошы.

— Тавар не засвечаны. І вы мяне ніколі не бачылі, як і я вас, — сказаў на развітанне прадавец.

* * *

У таксі, па дарозе назад, Змітрок Дашкевіч раптам, на здзіўленне самому сабе, супакоіўся. Уражанне было такое, быццам ён прыняў двайнную дозу транквілізатора. Прычына таму, як ён адразу зразумеў, простая: пісталет за поясам і запасная абойма ў кішэні. Зараз ён вернецца да таго двухпавярховіка за агароджай і настане, як кажуць, момант ісціны. Урэшце, не ён хоча гэтага і не ён вінаваты ў tym, што адбудзеца. Такое жыццё. Як каму пашанцуе. Можна пражыць яго ціха, спакойна, трываць прыніжэнні, а можна і наадварот трапіць у нерат выпадковасці, бо раны могуць і загаіцца, але ж абраза — ніколі. Яму таксама можна вярнуцца дадому і жыць далей з гэтай образай. Але ён не здо-

лее. Ён недастаткова мягкі чалавек, каб загінуць у барацьбе за існаванне, але ж і не зусім жорсткі, каб прыніжаць іншых і шукаць у гэтym асалоду. Ён толькі хоча душэўнага спакою.

Стрыечніца. Быццам прычына тут. Але хто вінаваты ў tym, што маладых дзяўчат з лёгкасцю аддаюць у чужыя нячыстыя рукі? Ён раптам успомніў, як па дарозе ў Афганістан яны прайзджалі аддаленая кішлакі на тэрыторыі былога Саюза і там ён бачыў некалькі маладых настаўніц, сваіх зямлячак, скіраваных туды па размеркаванні, і бачыў тое, што з імі сталася. Хто вінаваты, што маладых дурнаватых дзяўчат, такіх самых, як яго стрыечніца Аня, выхоўваюць у дурноце? І яны не ствараюць сем'і, а служаць распусце на карысць хітрых чужынцаў ці нараджаюць мяшанцаў?

І як бы ён не хацеў, гэтая дурнота распаўяджваецца, і яе становіцца ўсё болей з кожнай гадзінай, з кожным днём.

Так. Усё гэта ёсць, але не можа служыць апраўданнем нікому. І тое, што ён вяртаецца назад, каб расквітацца з той хітрай дурнотай, магчыма, не ўратуе нікога, але чалавек да таго часу застаецца чалавекам, пакуль ён у стане здзейсніць няхай сабе і маленькі, але такі неабходны крок. Таму ён цяпер і спакойны. Абсалютна спакойны.